

BAROMETER 2012 - AXPLOCK

MAJ 2012

År 2003 antog Sveriges riksdag, med stöd från alla partier, Sveriges politik för global utveckling (PGU). Sverige blev därmed det första landet i världen att anta en samstämmighetspolitik som innebär att alla politikområden ska dra åt samma håll och bidra till en rättvis och hållbar global utveckling. Idag är frågan i princip frånvarande från den politiska dagordningen och den senaste tidens nyheter om Sveriges vapenexport är ett exempel på att målen i PGU inte efterlevs. Därför behövs en nystart för samstämmighetspolitiken.

Barometer 2012 mäter trycket på PGU. I rapporten utvärderar och betygsätter organisationer Sveriges politik inom områdena: klimat, migration, finans, handel och säkerhet. Fokus ligger på utmaningar och målkonflikter där politiken inte är samstämmig med utvecklingsmålen. Konkreta förslag på hur politiken kan förbättras presenteras också. Regeringen väntas presentera sin skrivelse till riksdagen om genomförandet av PGU under maj 2012.

Säkerhet och krigsmateriel

Efter den arabiska våren har Sverige presenterat särskilda biståndssatsningar med fokus på demokrati och yttrandefrihet i Mellanöstern och Nordafrika. Samtidigt har Sveriges krigsmaterielexport till diktaturer ökat dramatiskt. År 2011 gick mer än hälften av svensk vapenexport till icke-demokratier, med Saudiarabien som största köpare. Sverige är också världens fjärde största leverantör av vapen till utvecklingsländer.

Skatteflykt från utvecklingsländer

EU-kommissionen har lagt ett förslag om ökad transparens i företags redovisning genom land-för-land-rapportering. Det är ett positivt steg för att försvåra skatteflykt från utvecklingsländer. Sveriges regering stödjer förslaget. Samtidigt saknas idag regler som förhindrar att biståndsinvesteringar bidrar till skatteflykt. En del av det svenska biståndet investeras genom det statliga riskkapitalbolaget Swedfund. Efter kritik från Riksrevisionen 2009 införde regeringen ett tillfälligt stopp för Swedfund att investera i fonder i skatteparadis. Swedfund har dock behållit sina tidigare investeringar och 2010 uppgick dess investeringar i fonder i skatteparadis till 317 miljoner kronor.

Handelspolitik

EU:s jordbruksstöd bidrar till en omfattande export av jordbruksprodukter, vilket får förödande konsekvenser för många småskaliga bönder i utvecklingsländer. Sverige driver en minskning av jordbruksstödet. Samtidigt stödjer Sverige EU-kommissionens förslag om ny deadline för förhandlingarna om EPA-avtal (*Economic Partnership Agreement*) mellan EU och afrikanska länder. Förslaget innebär att länder som inte påbörjat en ratificering av avtalen den 1 januari 2014 förlorar dagens tull- och kvotafria tillträde till EU:s marknad. Det ökar pressen på afrikanska länder att skriva på handelsavtal som hotar att påverka deras utvecklingsmöjligheter negativt.

Många av världens fattigaste länder, inte minst i Afrika, är rika på naturresurser. Ofta är de beroende av ensidig export av oförädlade råvaror. För att nå en hållbar utveckling krävs att dessa länder kan diversifiera sin produktion och sin export, och bygga upp en inhemsk vidareförädling av sina råvaror. Ett sätt att främja detta är exportskatter. Men EU:s politik syftar till att trygga tillförseln av råvaror åt europeisk industri, utan hänsyn till utvecklingsländers rätt till sina egna naturresurser. Trots starka protester från de

afrikanska länderna har EU, med stöd av Sverige, i både WTO- och EPA-förhandlingarna försökt förbjuda eller starkt begränsa användandet av exportskatter.

Migration

Antalet migranter i världen har ökat från omkring 150 miljoner år 2000 till cirka 214 miljoner idag. Varannan migrant är idag en kvinna. Sverige är tillsammans med Österrike det land i Europa där människor som vistas i landet utan legal status – så kallade papperslösa – har sämst tillgång till vård. FN har riktat hård kritik mot Sverige för brister rörande rätten till hälsa. Inom EU är det endast Sverige, Danmark och Tyskland som inte erbjuder papperslösa barn lagstadgad rätt till skolgång. Detta trots att Sverige ratificerat FN:s barnkonvention, som innebär att alla barn har rätt till hälsa och utbildning.

Klimat

Klimatförändringarna slår först och värst mot människor som redan idag är mest utsatta och drabbade av fattigdom. I många länder, bland annat i södra Afrika, syns effekterna i form av ökad torka och allt värre översvämningar. En viktig del av Sveriges klimatpolitik utgörs av finansiering av klimatinsatser i utvecklingsländer. Enligt klimatkonventionen ska klimatfinansieringen vara "ny och additionell", vilket betyder att stödet för klimatinsatser inte ska tas från biståndet. Trots detta tar Sverige 8 miljarder kronor till klimatfinansiering från biståndsbudgeten under perioden 2010-2012.

Den svenska regeringen säger sig arbeta aktivt mot fossila subventioner. Trots detta röstade Sverige 2010 för beviljande av lån från Världsbanken till det sydafrikanska energibolaget Eskom, för byggande av ett nytt kolkraftverk. De framtida utsläppen från kraftverket beräknas motsvara hälften av Sveriges totala utsläpp per år. Inget tyder på att kolkraftverket kommer att generera billigare energi till fattiga.

Nya verktyg för en samstämmig politik

Mycket återstår att göra för att leva upp till PGU:s åtaganden om en samstämmig politik för att bekämpa fattigdom och främja respekt för mänskliga rättigheter. Politisk vilja är avgörande. Det krävs också konkreta verktyg och mekanismer på flera olika nivåer för att garantera att människors rättigheter inte kränks på grund av svensk politik. Några förslag som lyfts i *Barometer 2012*:

- För att PGU ska bli en integrerad del i utformningen av Sveriges och EU:s politik krävs breda diskussioner och deltagande i utvecklingsländer, genom till exempel ambassader och Sida-kontor.
- Oberoende och regelbundna utvärderingar för att följa upp målen i PGU.
- Regeringen bör stärka PGU:s ställning på politisk nivå inom regeringskansliet genom att göra PGU till en integrerad del av beredningen i regeringskansliet i form av en statssekreterargrupp.
- Möjliga effekter måste analyseras innan beslut fattas. När politiska beslut får oförutsedda konsekvenser är det viktigt att det finns ett system för att rätta beslut. Ett sätt är att inrätta en ombudsmannafunktion med mandat att undersöka fall där Sveriges politik på olika områden skadar hållbar utveckling och mänskliga rättigheter utvecklingsländer.

Organisationer bakom *Barometer 2012*

ActionAid, Afrikagrupperna, Diakonia, Forum Syd, Kristna Fredsrörelsen, Kvinna till Kvinna, LO-TCO Biståndsnämnd, Plan Sverige, Rädda Barnen, Svenska kyrkan, Svenska Afghanistankommittén, Svenska missionsrådet, Svenska Freds- och Skiljedomsföreningen – medlemmar i CONCORD Sverige

KONTAKT: Peter Sörbom, CONCORD Sverige, peter.sorbom@concord.se / tel: 073-380 80 30